

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 4.4.2011
COM(2011) 152 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**КЪМ КОСМИЧЕСКА СТРАТЕГИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В УСЛУГА НА
ГРАЖДАНИТЕ**

SEC(2011) 381 окончателен
SEC(2011) 380 окончателен

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

КЪМ КОСМИЧЕСКА СТРАТЕГИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В УСЛУГА НА ГРАЖДАНИТЕ

1. КОСМИЧЕСКАТА ПОЛИТИКА: ОТГОВОР НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ, ИКОНОМИЧЕСКИТЕ И СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, ПРЕД КОИТО Е ИЗПРАВЕНО НАШЕТО ОБЩЕСТВО

Космическите дейности и приложения са от съществено значение за растежа и развитието на нашето общество. Често те оказват пряко въздействие върху всекидневния живот на гражданите. В този смисъл космическата политика е средство, което служи на вътрешните и външните политики на Съюза. Тя се подчинява на три групи императивни изисквания:

- в обществен план: от нея зависи благоденствието на нашите граждани в такива области, като опазването на околната среда, борбата с изменението на климата, обществената и гражданската безопасност, хуманитарната помощ и помощта за развитие, транспорта или информационното общество;
- в икономически план: космосът генерира познания, нови продукти и нови форми на промишлено сътрудничество. По тази причина той е движеща сила за иновациите и допринася за конкурентоспособността, растежа и създаването на нови работни места;
- в стратегически план: космосът спомага за затвърждаване на водещата роля на Съюза на световната сцена и допринася за неговата икономическа и политическа независимост.

В този смисъл космическият сектор пряко допринася за постигането на целите на стратегията „Европа 2020“¹, включващи интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. По този начин космическата политика съставлява неразделна част от водещата инициатива „Индустриална политика“ и в стратегията се предвижда Комисията да се стреми да развива *„ефективна космическа политика, която да осигури инструменти за справяне с някои от ключовите глобални предизвикателства и по-специално по отношение на „Галилео“ и ГМОСС“*. През октомври 2010 г. Комисията съответно прие Съобщение относно индустриалната политика², в което се предвижда Комисията да предложи *„през 2011 г. мерки за изпълнение на приоритетите на космическата политика, основани на член 189 от ДФЕС [и да води] космическа индустриална политика, разработена в тясно сътрудничество с Европейската космическа агенция и държавите-членки“*. В заключенията си от декември 2010 г. Съветът по

¹ „ЕВРОПА 2020 — Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, COM(2010) 2020.

² „Интегрирана индустриална политика за ерата на глобализацията — Извеждане на преден план на конкурентоспособността и устойчивото развитие“, COM(2010) 614.

конкурентоспособност препотвърди този подход и подчерта „по-специално ролята на космическия сектор за конкурентоспособността и иновациите в ЕС“. Той отбелязва, че „Комисията възнамерява да предложи необходимите мерки в областта на космическата политика и да провежда космическа индустриална политика“.

Европа разполага с ценно наследство в космическата област: това са постигнатите успехи и натрупаният експертен опит от държавите-членки и Европейската космическа агенция (ESA³). Именно това наследство стои в основата на постепенното увеличаване на компетентността на Европейския съюз в областта на космическата политика.

Сътрудничеството с ESA доведе до приемането през 2004 г. на рамково споразумение, което, наред с другото, предвижда създаването на „Съвет по въпросите на космоса“, в който съвместно заседават членове на Съвета („Конкурентоспособност“) на Европейския съюз и на Съвета на ESA на ниво министри. Програмите за спътникова радионавигация (EGNOS и „Галилео“) и ГМОСС (Глобален мониторинг на околната среда и сигурността) са резултат от интереса на Съюза към космоса. Оттогава досега, в рамките на седем заседания на Съвета по въпросите на космоса, бяха предоставяни насоки за европейските инициативи в областта на космическата политика. През май 2007 г., по време на четвъртото си заседание, този Съвет по-специално приветства обединените усилия на Европейската комисия и ESA за осъществяване на инициативи, ориентирани към потребителите или по-интензивно развитие и използване на интегрирани приложения, свързани с космоса⁴.

От своя страна, Европейският парламент винаги е настоявал за една амбициозна европейска космическа политика⁵. От изложеното по-горе става видно, че подобно на другите големи космически сили космосът се счита от всички участници на най-високо политическо равнище в Съюза за важен фактор, който позволява да се посрещнат нуждите на гражданите.

Именно в този контекст следва да се разглежда предоставената на Съюза с член 189 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) споделена космическа компетентност, която той упражнява успоредно с тази на държавите-членки. Съюзът занапред разполага с изричен мандат за разработване на европейска космическа политика, като за тази цел той може да насърчава съвместни инициативи, да подкрепя научните изследвания и технологичното развитие и да координира усилията, необходими за изследването и използването на космическото пространство. За да допринесат за постигането на тези цели „Европейският парламент и Съветът установяват необходимите мерки, които могат да бъдат под формата на европейска космическа програма“.

В тази нова рамка европейската космическа политика е насочена към постигането на следните цели: поощряване на технологичния и научния прогрес, създаване на

³ Назовавана в текста с английското съкращение ESA. В ESA членуват 18 държави, две от които — Норвегия и Швейцария — не са членки на Европейския съюз. Канада, Полша, Румъния и Унгария участват в някои проекти за сътрудничество с ESA.

⁴ Резултати от обсъжданията на Съвета (Конкурентоспособност) на 21—22 май 2007 г., Резолюция относно европейската космическа политика, DS 417/07.

⁵ Резолюция на Европейския парламент от ноември 2008 г., с която Парламентът одобрява европейската космическа политика и призовава четирите набелязани приоритета — изменението на климата, сигурността, иновациите и изследването на космоса — да намерят израз в конкретни действия.

благоприятни условия за индустриалните иновации и конкурентоспособност, предоставяне на възможност на европейските граждани да се възползват от предимствата на космическите приложения и затвърждаване позициите на Европа на международната сцена в космическата област. За да постигне това, Европа трябва да продължи да има независим достъп до космоса. В следващия раздел са описани приоритетните действия, които би трябвало да спомогнат за постигането на тези цели.

2. ПРИОРИТЕТНИ ДЕЙСТВИЯ С ОГЛЕД ПРОВЕЖДАНЕТО НА КОСМИЧЕСКА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Първите приоритети по отношение на тази политика, определени на четвъртото заседание на Съвета по въпросите на космоса, са водещите проекти „Галилео“ и ГМОСС. На петото заседание на Съвета по въпросите на космоса тези проекти бяха одобрени и бяха набелязани по-нататъшните приоритети: изменението на климата, сигурността, конкурентоспособността и изследването на космоса, които от край време се ползват с признание и за чието осъществяване и в бъдеще ще са необходими конкретни действия.

2.1. Спътниковата радионавигация: програмите „Галилео“ и EGNOS

„Галилео“ е една от водещите програми на Съюза и първата система за спътникова навигация в света, предназначена за граждански цели. Тя ще даде възможност на Съюза да запази независимостта си в една област със стратегическо значение в момент, когато светът все повече разчита на глобалните системи за спътникова навигация. EGNOS е първата стъпка на Европейския съюз в областта на спътниковата навигация и има за цел да се подобри качеството на сигналите, предавани на европейска територия от световните системи за спътникова радионавигация. Системите, разработени в рамките на програмите „Галилео“ и EGNOS, представляват първата принадлежаща единствено на Съюза и управлявана от него мащабна космическа инфраструктура.

Тези две програми изцяло се вписват в стратегията „Европа 2020“, тъй като са предназначени да изведат Съюза на челна позиция в света по отношение на разработването на нови способи за използване на спътниковата навигация чрез поощряване на икономическата активност на пазара надолу по веригата, създаване на нови бизнес възможности, улесняване на предоставянето на хуманитарна помощ и повишаване на благосъстоянието на европейските граждани (само няколко примера за което са повишаването на транспортната безопасност, подобряването на гражданската защита или развитието на социални услуги за възрастните хора и хората с увреждания). Ползите от тези програми за Съюза в действителност засягат всички сектори на икономиката, като транспорта, далекосъобщенията, околната среда, сигурността и т.н.

През януари 2011 г. Комисията прие Междинния преглед на европейските програми за спътникова радионавигация, в който се уточнява, че пазарите на приложения на базата на географската локализация бързо се разрастват и че се очаква техният годишен световен оборот да достигне около 240 милиарда EUR през 2020 г. От друга страна, благодарение на техните преимущества в сравнение с другите конкурентни системи, през следващите 20 години се очаква „Галилео“ и EGNOS да генерират икономически и социални ползи от порядъка на 60—90 милиарда EUR.

През 2011 г. Комисията ще изготви законодателно предложение с цел адаптиране на институционалната рамка, в която се вписват програмите „Галилео“ и EGNOS, при

което ще вземе предвид насоките, дадени от Европейския парламент и от Съвета. От важно значение е да се гарантира въвеждането в действие в разумен срок от време на необходимата за осъществяването на тези програми съвкупност от спътници, както и да бъдат въведени всички разпоредби, необходими за постепенното разгръщане на услугите, предоставяни от „Галилео“.

2.2. Използването на космоса с цел опазване на околната среда и борба с изменението на климата: програмата ГМОСС

2.2.1. Обезпечаване на ефективното изпълнение на ГМОСС

Програмата ГМОСС има за цел да гарантира непрекъснат достъп до информационни услуги, свързани с околната среда и сигурността и основаващи се на постоянно базирана в космоса и постоянна наземна инфраструктура за наблюдение. Програмата ГМОСС играе съществена роля при наблюдението на морето, сушата и атмосферата за увеличаване на знанията за околната среда както в европейски, така и в световен мащаб, което е от значение при определянето на бъдещите публични политики. Това ще позволи да се осигури устойчиво използване на ресурсите и по-добра информираност за изменението на климата.

Тя би могла съответно да се използва и в подкрепа на политиките за адаптация към изменението на климата и по сигурността, както и да допринесе за предотвратяването и управлението на кризи, по-специално по отношение на хуманитарната помощ, помощта за развитие и гражданската защита.

Освен за подобряване на предлаганите услуги за отговорните политически фактори в публичния сектор и гражданите, ГМОСС има потенциал за предоставяне на нови възможности за използване от страна на частния сектор на тези източници на информация.

През 2010 г. Европейският парламент и Съветът приеха регламент, с който се регламентират началните операции по програма ГМОСС (2011—2013 г.).⁶ Програмата ГМОСС занапред разполага с правна основа, която ѝ позволява да се разпростира извън тесните граници на научноизследователската дейност. Сега приоритетната задача е да се осигури бързото и ефективното ѝ изпълнение в партньорство с държавите-членки, така че тя да заработи на пълни обороти от 2014 г. нататък.

2.2.2. Отчитане на последиците от изменението на климата като едно от предизвикателствата, стоящи през днешното общество

Програмата ГМОСС разкрива изключително много възможности в борбата на Съюза с последиците от изменението на климата. Космическото наблюдение, заедно с наблюдението от различни други източници, ни носи информация, която ни позволява да подобрим разбирането си за развитието на климата и да разработим политики за адаптиране към това развитие.

Европейският съюз и неговите държави-членки биха могли да извличат конкретни ползи от системно и непрекъснато предоставяната допълнителна информация, която

⁶ Регламент (ЕС) № 911/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2010 г. (ОВ L 276, 20.10.2010 г., стр. 1).

може да бъде полезна с оглед адаптирането на редица публични политики, по-специално с цел повишаване ефективността на мерките, предприемани за предотвратяване или като реакция на изменението на климата. Европейският съюз би се оказал също така в още по-силна позиция, ако разполагаше с надеждни и независими източници на информация, за да следи за спазването на международните ангажменти в борбата срещу изменението на климата. Този капацитет за наблюдение на равнището на Съюза също така носи някои допълнителни ползи, тъй като би могъл да допълни или замени наличен досега капацитет на национално или регионално равнище.

За тази цел е необходимо да се надгради съществуващата космическа инфраструктура за наблюдение и да се гарантира непрекъснато действие на тази част от нея, която е необходима за провеждане и продължаване на политиките за борба с изменението на климата и за адаптиране към последиците от него, така че да се подсили съответният компонент на програмата ГМОСС, имащ отношение към изменението на климата. Като ръководител и ползвател на програмата ГМОСС, Европейският съюз е длъжен да дефинира и улесни развитието на тази европейска услуга, а оттам и на необходимата инфраструктура.

2.3. Пространство на сигурност, което служи на целите за сигурност и отбрана

По отношение на сигурността космическата инфраструктура е едновременно и средство, и обект. Като средство тя може да обслужва интересите на Европейския съюз, свързани със сигурността и отбраната; като обект тя се нуждае от защита.

2.3.1. Компонентът „С“ (сигурност) на програмата ГМОСС

На седмото си заседание през ноември 2010 г. Съветът по въпросите на космоса препоръчва *„в рамките на програмата ГМОСС да се обмислят допълнително начините за посрещане на конкретните нужди, свързани с политиките в областта на сигурността и услугите, особено в сферата на морското наблюдение, граничния контрол и подкрепата за външните действия на ЕС“*.

Поради тази причина компонентът „С“ (сигурност) на програмата ГМОСС трябва да бъде подсилен. В момента се обсъжда въпросът по какъв начин новите разработки в областта на космическите технологии могат да допринесат за ефективни решения, свързани с наблюдението на границите, подкрепа за външната дейност на Европейския съюз, морско наблюдение, сложни спешни ситуации, хуманитарната помощ, гражданската защита и т.н.

Макар ГМОСС да е програма само за граждански цели, е важно да се установи по какъв начин съществуващият капацитет за наблюдение с двойно предназначение (както за граждански, така и за военни цели) може да допринесе за програмата ГМОСС, по-специално за системното наблюдение на големи географски райони или за тактическото наблюдение на по-малки райони. За да се отговори по-добре на изискванията във връзка с мисиите за гарантиране на сигурност е необходимо различните космически технологии да бъдат интегрирани с адекватни решения и да се намали времето за реакция.

2.3.2. Измерението на космическата политика, свързано със сигурността

На седмото си заседание Съветът по въпросите на космоса констатира *„засиления ангажмент на ЕС в областта на сигурността и отбраната след влизането в сила на*

Договора от Лисабон и създаването на Европейската служба за външна дейност“. Той приканва Европейската комисия, Съвета на ЕС, подпомаган от Европейската агенция по отбрана (EDA), заедно с държавите-членки и ESA „да разгледат възможностите за подкрепа за сегашните и бъдещи нужди по отношение на способностите за управление на кризи посредством икономически рентабилен достъп до стабилни и сигурни космически активи и услуги, способни на бърза реакция [...] , като се възползват пълноценно, когато е целесъобразно, от взаимодействията по линия на двойната употреба.“ Той приканва също така „Европейската комисия и Съвета на ЕС при необходимост да предложат политически решения“.

Държавите-членки разполагат с ценен капацитет. Те признаха също така европейското измерение на пространството за сигурност и отбрана със стартирането на проекта MUSIS (Многонационална базирана в космоса система за проследяване, разузнаване и наблюдение). В духа на общата политика за сигурност и отбрана, нуждите на Европейския съюз в областта на сигурността биха могли да бъдат обхванати било посредством координираното използване на този национален капацитет, било чрез изграждането на общ капацитет.

За да обезпечи своите мисии за гарантиране на сигурност, без да зависи от инфраструктурата и услугите на държави, които не са членки на ЕС, както и за да осигури непрекъснатост на мисиите, разработвани от държавите-членки, Съюзът трябва да предприеме съвместни обсъждания с държавите-членки с цел анализ на възможните варианти. В рамките на общата политика за сигурност и отбрана Съюзът би могъл например да координира използването на националните инфраструктури при условия, които подлежат на съгласуване с държавите-членки, чиято собственост са те, и да очертае допълнителните нужди, с оглед по-пълното удовлетворяване на оперативните нужди в областта на управлението на кризи и на външните действия. За да отговори на тези нужди, Съюзът би могъл да вземе участие в развитието на нови инфраструктури. Целесъобразността на използването на търговските инфраструктури за мисии за гарантиране на сигурността трябва също да бъде част от тези обсъждания.

При този подход трябва да се вземат предвид и водените от Съюза и държавите-членки свързани политики, като например морската сигурност и наблюдение.

2.3.3. Обезопасяване на космическата инфраструктура

Космическата инфраструктура е ключова инфраструктура, от която зависят услуги от решаващо значение за нормалното функциониране на нашите общества и икономики и за сигурността на нашите граждани. Тя трябва да бъде защитена и нейната защита е важен залог за Европейския съюз, надхвърлящ индивидуалните интереси на притежателите на спътници.

Тази инфраструктура е изложена на риск от повреждане или унищожение от природни явления, като слънчевата радиация и астероидите, или от други космически летателни апарати или отломки от тях. Тя е застрашена също така от въздействието на електромагнитните лъчения, било то предназначени или не.

Някои държави-членки разполагат с капацитет, за да противостоят поне частично на тези рискове. И все пак този капацитет е недостатъчен поради техническите си ограничения и липсата на адекватни механизми за координация. Ето защо, за да гарантира защитата на космическата си инфраструктура, Европейският съюз в голяма степен зависи от капацитета и добрата воля на трети държави.

През 2008 г. на петото си заседание Съветът по въпросите на космоса потвърди, че е необходимо Европа „да развие европейска способност за мониторинг и наблюдение на своята космическа инфраструктура и на космическите отпадъци“. Той също така потвърди, че Съюзът трябва да играе активна роля при въвеждането в експлоатация на системата SSA (от английското Space Situational Awareness — система за ситуационно наблюдение на космоса) и на нейните механизми за управление.

Внедряването на тази система предполага обединяване на наличния капацитет, попълване на евентуално липсващия такъв и поддържане и експлоатиране на системата. В Съобщението относно индустриалната политика се заявява, че „Съюзът следва да определи организацията и управлението на тази система, като вземе предвид двойствения ѝ характер и необходимостта от гарантиране на дългосрочното ѝ използване.“ Системата SSA ще може да се организира в съответствие със структура, която предстои да бъде определена и в която ще бъде взето под внимание нивото и степента на участие на всяка държава-членка и на другите субекти, включени в механизма за наблюдение SSA, в зависимост от мисиите, които предстои да бъдат изпълнени, и от ограниченията, които ще трябва да се спазват.

2.4. Изследването на космоса

Още в резолюцията от 2008 г. на Съвета по въпросите на космоса се изтъква, че „е необходимо Европа да развие обща визия и дългосрочно стратегическо планиране на изследването, които следва да гарантират ключовата позиция на Европа и поради това да се базира на областите, където са налице особено високи европейски постижения“. Участието на Европейския съюз би позволило да се установи по-тясна връзка между изследването на космоса и общественото-икономическите предизвикателства посредством обединяване на интересите на отделните държави-членки, с цел гарантиране по-ефективното използване на ресурсите във вътрешен план. Изследването на космоса има и едно политическо измерение, което превъзхожда по значимост присъщите на научноизследователската и развойна дейност залози.

Европа фактически е признат партньор в този сектор заради своята компетентност и благонадеждност, но не използва пълноценно своя потенциал поради известна разпокъсаност на нейните действия и недостатъчна обвързаност на космическите изследвания с политическите, икономическите и обществените предизвикателства.

След консултации между Европейския съюз, ESA, членуващите в тях държави и някои международни партньори, стана възможно набелязването на следните четири приоритетни аспекти: критичните технологии, Международната космическа станция (ISS), достъпът до космическото пространство и създаването на международен форум на високо равнище.

По-конкретно това означава Съюзът да набележи и подкрепи разработването на важни за изследователската дейност технологии, по-специално в областта на енергетиката, здравеопазването и рециклирането (поддръжка на живота в изолирана среда). Тези аспекти не са непременно обект на разработка изключително и само в космическия сектор, а напротив — следва да се поощрява взаимното допълване с други сектори, което ще донесе преки ползи за обикновените граждани.

Съюзът би могъл също така да проучи възможностите за сътрудничество в рамките на ISS, за да се гарантира участието на всички държави-членки в него.

За да има Европейският съюз автономен достъп до космическото пространство е нужно да се подобри европейският капацитет за провеждане на самостоятелни мисии от европейския космодрум в Куру.

На последно място, следва да се създаде международна платформа на високо равнище, за да се определи кои точно области на космическите изследвания да бъдат отворени за международното сътрудничество, да се укрепи политическото измерение на международните дискусии в областта на изследването на космоса и да се създадат благоприятни условия за синергия в резултат на евентуално сътрудничество с трети страни; накратко казано — платформа, в рамките на която Европейският съюз би могъл да играе координираща роля по отношение на европейските усилия в тази област.

3. КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА: КОСМОСЪТ — НЕРАЗДЕЛНА ЧАСТ ОТ СТРАТЕГИЯТА „ЕВРОПА 2020“

3.1. Космическата индустриална политика в услуга на конкурентоспособността

По силата на член 189 от ДФЕС Съюзът „разработва европейска космическа политика“ с оглед подпомагане, наред с другото, на промишлената конкурентоспособност. Космическата индустрия — производство, пускане в експлоатация и самата експлоатация, приложения и услуги — е движеща сила на растежа и иновациите, източник на висококвалифицирани работни места и на пазарни възможности за новаторски продукти и услуги далеч извън рамките на космическия сектор.

Космическата индустрия е сектор от ключово значение поради все по-нарастващата зависимост на обществото от космическата инфраструктура и приложения както за граждански, така и за военни цели. В космическата промишленост е налице висока степен на концентрация на фона на твърде слабо участие на малките и средните предприятия. По подобие на други космически сили, в Европа космическият сектор е силно зависим от обществените поръчки и трябва да се справя с нарасналата конкуренция на световния пазар.

Спътниковите комуникации (SATCOM) формират значителна част от този пазар: поръчките за такова оборудване осигуряват редовна работа за сектора на пусковите установки, като по този начин допринасят за постигане на независим достъп до космическото пространство за Европейския съюз и неговите държави-членки, които зависят от достъпния пусков капацитет за своите програми.

Комисията счита, че е въпрос от изключителна важност в кратки срокове и в тясно сътрудничество с ESA и държавите-членки да се разработи космическа индустриална политика, съобразена със специфичните нужди на всеки подсектор. Основни цели на тази политика биха могли да бъдат стабилното и добре балансирано развитие на промишлената база като цяло, включително на МСП, по-голяма конкурентоспособност на световната сцена, независимост на стратегически подсектори, като ракетите носители, които заслужават специално внимание, и развитието на пазара на космически продукти и услуги.

За тази цел Европейският съюз, държавите-членки и ESA ще трябва да използват средствата, които са на тяхно разположение, по един съгласуван начин.

В рамките на космическите програми на Съюза следва по-добре да се използва европейската регулаторна рамка, по-специално по отношение на търговския обмен,

както и финансовите инструменти за подкрепа на научните изследвания и иновациите, и да се определи кой вид процедура за обществени поръчки е най-подходящ, а също и приложимите критерии за възлагане, когато става дума за финансиране по линия на Европейския съюз. Би могла да се проучи възможността за приемане на специфични разпоредби в рамките на конкретни законодателни актове.

3.2. Насърчаване на научните изследвания и иновациите

Европа се нуждае от стабилна технологична база, ако иска да действа самостоятелно и да има конкурентоспособна космическа промишленост. Тя трябва също така да развие необходимия капацитет, за да посрещне дългосрочните нужди, като едновременно с това продължи фундаменталните космически изследвания. В този смисъл решаващо значение има развитието на ключовите генерични технологии, по-специално новите материали и нанотехнологиите.

Инвестициите трябва да бъдат насочени към повишаване на качеството на европейските научни изследвания. С цел отстраняване на съществуващите недостатъци, следва да се подкрепят изследванията в областта на критичните технологии (т.е. тези, които са от съществено значение за стратегическата независимост на сектора) и на революционните технологии (т.е. тези, които представляват авангардни технологични постижения), в т.ч. научните изследвания в подкрепа на изследването на космоса. Научноизследователските усилия на ЕС, които стоят зад тези предизвикателства, ще бъдат част от предложението за Обща стратегическа рамка за финансиране на научните изследвания и нововъведенията.

Повечето от очакваните ползи от космическите инвестиции — за самия сектор и извън него — са свързани с въздействието им върху иновациите. Космическата политика може да даде решаващ принос за превръщането на „Съюза за иновации“ в реалност. На шестото си заседание от май 2009 г. Съветът по въпросите на космоса подчерта *„необходимостта да се мобилизират съществуващите механизми за подкрепа на иновациите на европейско, национално и регионално ниво, и да се проучи възможността за прилагането на нови инструменти за подкрепа“*. С мобилизирането на тези механизми ще се даде възможност за подобряване на развиващата се инфраструктура чрез стимулиране на пазара за приложения и услуги, генерирани от програмите „Галилео“/EGNOS и ГМОСС, както и за сектора на далекосъобщенията. От друга страна, определянето на амбициозни космически цели ще стимулира иновациите.

3.3. Комуникационните спътници в услуга на иновациите

Комуникационните спътници представляват сектор от ключово значение за космическата индустрия, тъй като той генерира най-големите приходи за тази индустрия в Европа и останалата част от света⁷.

Тези спътници предлагат по-голям достъп до широк кръг от икономически и обществени услуги, като високоскоростен интернет, телевизия и радио, а също и подобряване на транспорта. Освен това те допринасят за развитието на услугите за гражданите в областта на обществената сигурност, услугите, свързани с реагиране в спешни ситуации, здравните услуги и услугите по домовете. Съответно на

⁷ Комуникационните спътници съставляват над 60 % от оборота на космическата индустрия. 90 % от спътниците, изстреляни в орбита от Ариана 4 и 5, са комуникационни спътници.

комуникационните спътници се пада важна роля за постигането на целта на Програмата в областта на цифровите технологии за Европа за осигуряване на основен широколентов достъп за всички европейци до 2013 г., като те имат потенциал и да допринесат за постигането на целта за осигуряване на достъп до интернет със скорост 30 Mbps за всички европейци до 2020 г. Спътниковите комуникации могат да бъдат особено полезни с предлаганите от тях високоскоростни връзки в селските и най-слабодостъпните региони на Европа. Това развитие ще върви успоредно с разгръщането на програмите ГМОСС и „Галилео“.

Авангардните технологии, разработвани във връзка с комуникационните спътници, могат да бъдат интегрирани и в приложения за навигация и наблюдение на Земята. По-специално, повторното използване на информация от публичния сектор (PSI) се оказва фактор от ключово значение за насърчаване предлагането на нови услуги на гражданите. В областта на сигурността, например, общоевропейската система за автоматично повикване на спешна помощ от превозните средства (eCall) разчита на точното локализиране на местонахождението и по този начин ще способства за намаляване на броя на смъртните случаи и намаляване на щетите и телесните повреди, които гражданите понасят при пътнотранспортни произшествия. За да се запази водещата роля на Европа в спътниковите комуникационни технологии, е необходимо да продължат изследователските усилия в тази област на европейско равнище предвид положителното въздействие, което те могат да имат върху други сектори на приложение. На последно място, ще бъде необходимо предоставянето за ползване на подходящи честоти от радиочестотния спектър, за да се гарантира нормалната работа на космическата инфраструктура и да се подпомогне постигането на целите на Програмата в областта на цифровите технологии за Европа и на европейската космическа политика. От съществена важност е това да се има предвид както в хода на изпълнението на съществуващите програми, така и когато се набелязват нови европейски космически инициативи.

4. МЕЖДУНАРОДНОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА ПОЛИТИКАТА НА СЪЮЗА В КОСМИЧЕСКИЯ СЕКТОР

Международното сътрудничество е от основополагащо значение при решаване на всички въпроси, свързани с космоса. Все по-често усилията в космическия сектор повече не могат да бъдат самостоятелно полагани от отделни нации, а в много случаи могат да бъдат ефективно реализирани само чрез обединяване на технологичните и финансовите възможности. Международното сътрудничество също така би трябвало да служи като платформа за насърчаване на европейските технологии и услуги в космическия сектор, като по този начин ще допринесе за укрепването на този стратегически сектор. Международното космическо сътрудничество би трябвало също така да даде възможност за утвърждаване на европейските ценности чрез проекти, свързани с космоса и касаещи опазването на околната среда, изменението на климата, устойчивото развитие и хуманитарните акции. Ето защо Европейският съюз, в тясно сътрудничество с ESA, ще продължи и задълбочи диалога си по въпроси във връзка с космоса със своите стратегически партньори (Съединените американски щати и Русия) с оглед разширяване на сътрудничеството. Този диалог има за цел да бъдат набелязани онези области на сътрудничество, които са от взаимен интерес; те покриват широк спектър от дейности, включително наблюдението на Земята и науката за Земята, глобалните навигационни спътникови системи (ГНСС), науката за Вселената и изследването на космоса. Европейският съюз ще предложи да се установи диалог по

въпроси във връзка с космоса — чийто обхват и цели ще бъдат определени в рамките на подходящи двустранни договорености — и с други съществуващи и новоутвърждаващи се космически сили, по-специално Китайската народна република, съвместно с която той ще потърси също така конструктивни решения по въпроси на сътрудничеството и споделянето на отворените честоти в областта на спътниковата навигация.

Европейският съюз ще трябва да следи за по-доброто включване на въпросите, свързани с космоса, във външната политика на Съюза. Европейският съюз иска по-специално да предостави на разположение на Африка своя експертен опит и своята инфраструктура, както и да задълбочи още повече съществуващото сътрудничество. Данните от наблюдението на Земята или данните, получени от спътниковите системи, са от съществено значение за този континент, по-специално за безопасността на транспорта, картографията, управлението на водните ресурси и речните пътища, хранителните ресурси и суровините, биологичното разнообразие, използването на почвата, обезлесяването и борбата с опустиняването. Вече е установено активно сътрудничество по отношение на космическите приложения, като част от партньорството между Африка и ЕС в областта на науката, информационното общество и космическото пространство. На седмото заседание на Съвета по въпросите на космоса Съветът изтъкна *„че решенията за изпълнение на приоритетите, заложи в плана за действие „ГМОСС и Африка“, трябва да се вземат без забавяне“*. Той прикани *„Европейската комисия да работи съвместно с Комисията на Африканския съюз за укрепването на капацитета в тази област [...] и да определи при какви условия може да се изгради в Африка инфраструктура, подобна на тази по програма EGNOS“*. По отношение на EGNOS, през ноември 2010 г. на срещата на върха Европа-Африка бе одобрен план за действие, предвиждащ по-специално командироването на служители на работа в звеното за управление на африканската програма за ГНСС, обучението на африкански експерти и развитието на първоначалната инфраструктура и операции.

Европейският съюз ще продължи да подкрепя усилията на международната общност за повишаване на сигурността, безопасността и устойчивостта на дейностите в космическото пространство, по-специално предложението на Европейския съюз за правила при провеждане на дейностите в космическото пространство.

Компетентността на Съюза по въпросите на космоса ще спомогне също за укрепване на ролята му в многостранни форуми. В частност, що се отнася до наблюдението на Земята, Европа е тясно ангажирана с развитието на международната инициатива GEOSS (Глобална система на системите за земно наблюдение). Ето защо Комисията ще продължи да полага необходимите усилия за въвеждане в Европа на механизми за обмен на данни от наблюдението на Земята, при условие че за тези механизми се получи предварително одобрение от членовете на инициативата GEOSS.

5. КЪМ ДОБРЕ СТРУКТУРИРАНО УПРАВЛЕНИЕ

Все по-голямата ангажираност на Съюза с европейската космическа политика върви ръка за ръка с подобряване на взаимодействието между различните действащи лица в тази област. Ето защо Съюзът би трябвало по-специално да разшири сътрудничеството си с държавите-членки, да преразгледа отношенията си с ESA и да следи за осигуряването на възможно най-добро управление на програмите.

5.1. Укрепване на сътрудничеството с държавите-членки

Споделената компетентност по въпроси на космоса, предоставена на ЕС с ДФЕС, върви ръка за ръка със засилено партньорство с държавите-членки под формата на диалог относно политиките, които следва да бъдат реализирани, и координация. Това е още по-необходимо поради факта, че компетентността на Европейския съюз не изключва упражняването от страна на държавите-членки на тяхната собствена компетентност.

Държавите-членки се различават помежду си по степента на своето участие, бюджета и техническите си възможности. В повечето от тях космическите дейности се схващат преди всичко като научноизследователска дейност. Макар да се полагат усилия за осигуряване на взаимно допълване и синергия, ефектът от тях си остава ограничен.

Европейският съюз е призван да укрепи политическото измерение на космоса. По силата на член 189 от Договора, Съюзът разполага с необходимия мандат и капацитет, за да координира действията на своите държави-членки и да направи това допълване по-ефективно. За тази цел е необходимо да се разшири сътрудничеството между Европейския съюз и държавите-членки. Важно е също така да се направи така, че всяко ново действие да се основава на съществуващия капацитет и на съвместното определяне на нуждата от нов капацитет.

Наскоро извършените институционални промени са първият израз на това разширено сътрудничество, което следва да насърчи съгласуваността на политическите цели, като същевременно се гарантира зачитането на съответните области на компетентност на Съюза и неговите държави-членки. Това сътрудничество ще засили синергията на космическата политика на Съюза с другите политики, които използват космическия капацитет на Съюза или на държавите-членки, като например политиките в областта на транспорта, околната среда, научните изследвания и иновациите.

5.2. Към по-нататъшно развитие на отношенията между Европейския съюз и ESA

По силата на член 189 от ДФЕС „Съюзът установява всички подходящи връзки с Европейската космическа агенция“. Все по-голямата ангажираност на Европейския съюз с въпросите на космоса налага да се подложат на преоценка отношенията му с ESA и постепенно да се адаптира дейността ѝ, така че да се извлече максимален ефект от предимствата на двете организации.

Политическото измерение на въпросите, свързани с космоса, означава, че европейските действия не трябва да бъдат направлявани изключително или предимно от съображения от техническо или научно естество. От своя страна, Съюзът полага усилия да открие и обобщи нуждите на ползвателите, за да се гарантира, че космическите ресурси отговарят напълно на нуждите на европейските граждани. Комисията съдейства за постигането на тази цел посредством поддържането на редовни контакти на нейните служби с различните заинтересовани страни.

Създадени бяха оперативни органи в различни области, като например оперативната метеорология (а именно EUMETSAT, която е организация в рамките на ESA), с цел по-ефективно обслужване на нуждите на потребителите. Комисията трябва да укрепи контактите си с тези органи и би могла отчасти да се опира на тях при изпълнението на програмите „Галилео“ и ГМОСС.

От своя страна, ESA, която изпълнява програми за сметка на членуващите в нея държави и на Съюза, разполага със сериозни технически и управленски ресурси и би могла да подкрепи разработването на нови космически съоръжения както в рамките на междуправителствени програми, така и в рамките на такива, финансирани от Съюза.

В ESA продължават да текат вътрешни дискусии по отношение на бъдещето ѝ като организация. Без да предпоставя резултатите от тези дискусии, Европейската комисия счита, че развитието, което търпят ролите на различните участници в космическата сфера в Европа, би трябвало да доведе също и до промяна на ESA в прагматичен план, като се вземат предвид съответните роли на агенцията и на Съюза по отношение на научните изследвания, финансирането и капацитета за действие.

Според Комисията, ESA следва да продължи своя път в посока към модел на организация, позволяващ едновременно съществуване в една и съща структура на военни и граждански програми, от една страна, и на междуправителствено и съюзно измерение, от друга. По отношение на изпълнението на програмите „Галилео“ и ГМОСС, ESA и сега е длъжна да спазва нормативната уредба на Европейския съюз. Тя ще продължи сближаването си със Съюза и, в зависимост от нуждите, ще продължи да се сдобива с управленски структури, предназначени изключително за програми на Съюза.

Моделът би трябвало да бъде достатъчно гъвкав, за да се адаптира към нивото на финансиране, което различните действащи лица в бъдеще ще заделят по различните програми. В последна сметка моделът следва да притежава гъвкава структура на членство, която да позволява участието на Швейцария и Норвегия в някои програми, като същевременно предоставя възможност за ограничено участие на няколко държави-членки.

Това развитие предполага, че ще се наложи своевременно да бъде преразгледано рамковото споразумение между Съюза и ESA. При всички случаи следва да се държи сметка за неговото въздействие върху приложимата правна рамка, именно предвид международните ангажименти на Съюза.

5.3. По-добро координиране и управление на космическите програми

Управлението на космическите програми продължава да бъде разпокъсано, а международните инвестиции — без връзка помежду си. Големият брой участващи лица — държавите-членки чрез космическите агенции, ESA, EUMETSAT, Европейският съюз — не допринася за ефективно вземане на решения или изпълнение.

Комисията иска да предложи по-добро космическо планиране чрез подобряване координацията на работата на програмните комитети (например по програмите „Галилео“ или ГМОСС) и, в по-общ план, подобряване координацията на действията на различните действащи лица, за да се даде съгласуван отговор на нуждите на ползвателите и на гражданите и да се осигури стабилно и ефективно управление на публичните ресурси.

6. КЪМ ЕВРОПЕЙСКА КОСМИЧЕСКА ПРОГРАМА

Член 189 от Договора от Лисабон предоставя на Съюза по-широка правна рамка, която му позволява да формулира отделна и допълваща европейска космическа програма,

включваща повече секторни мерки, основани на други членове от Договора или други правни актове.

Комисията проучва възможността за представяне на предложение за такава програма през 2011 г. След като вземе предвид отговорите на това съобщение, тя в крайна сметка ще определи своята стратегия, която ще стане част от юнското ѝ предложение за следващата многогодишна финансова рамка.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Член 189 отДФЕС разкрива нови перспективи във връзка с разработката на космическа стратегия на Съюза. За тази цел Комисията набеляза някои конкретни варианти на действие в настоящото съобщение. В тази връзка Комисията предоставя настоящото съобщение за становище на Съвета, на Европейския парламент и на консултативните органи на Съюза, като необходим етап от формулирането на такава стратегия и на мерките, които предстои да бъдат предприети за нейното изпълнение.